

דף נג.

עין משפט א.ב. הרמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ה ה"י

וּמְנִין הוּא מִתְחִיל ה'. עוֹלָה בַּכֶּבֶשׁ וּפּוֹנֶה לִימֵינוּ וּמְהַלֵּךְ
עַל הַסּוֹבֵב וְנוֹתֵן בְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מְזַרְחִית תְּחִלָּה. וְאַחַר כֵּן
בְּקֶרֶן הַשְּׂנִיָּה הַסְּמוּכָה לָהּ שֶׁהִיא מְזַרְחִית צְפוֹנִית. וְאַחַר
כֵּן בְּקֶרֶן שְׁלִישִׁית הַסְּמוּכָה לָהּ שֶׁהִיא צְפוֹנִית מְעַרְבִית.
וְאַחַר כֵּן בְּקֶרֶן רְבִיעִית הַסְּמוּכָה לָהּ שֶׁהִיא מְעַרְבִית
דְּרוֹמִית. וְעַל יְסוּד אוֹתָהּ הַקֶּרֶן שֶׁהַשְּׁלִים בָּהּ הַמִּתְנֹת
הוּא שׁוֹפֵךְ שְׂרֵי הַדָּם שֶׁנֶּאֱמַר 'וְאֵת כָּל הַדָּם יִשְׁפֹךְ אֶל
יְסוּד מְזַבַּח' זֶה יְסוּד דְּרוֹמִי:

עין משפט ג. הרמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ז ה"א

מִצּוֹת עֲשֵׂה לַעֲשׂוֹת הַחֲטָאוֹת כְּמִצּוֹתָן י. הָאִמּוּרָה בַּתּוֹרָה.
וְכִיצַד מַעֲשֵׂה חֲטָאת הַנֶּאֱכָלֶת. שׁוֹחֵט וְנוֹתֵן הַדָּם כְּמוֹ

ה. כסף משנה: ומנין הוא מתחיל וכו'. משנה בפ' איזהו מקומן (דף נ"ג). ומ"ש זה יסוד
דרומי. בגמ' יליף לה. ומ"ש שנאמר ואת כל דמה ישפוך אל יסוד מזבח העולה. נראה
להגיה ולכתוב במקומו ואת כל דמה ישפוך אל יסוד המזבח וכן נמצא בספר מוגה
דבחטאות פנימיות כתיב אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד והוא מערבי שפוגע
בו תחלה בצאתו אבל בחיצוניות כתיב אל יסוד המזבח ולכך פנימיות מפורש וחיצוניות
סתום:

ו. כסף משנה: מצות עשה לעשות החטאות כמצותן וכו' כמו שבארנו. בפ"ה: ומפשיטה
ומפריש האימורים ומולחן וזורקן על גבי האשים ואם רצה ליתן את האימורים בכלי כשמוליכין
למזבח נותן. בפ' שני שעירי (דף ס"ז): אהא דתנן הוציא את אימוריהן ונתנם במגס והקטירם
ע"ג המזבח גרסינן בגמ' אטו במגס מקטר ליה אימא להקטירם והכי איתא נמי בפרק שני
דסוטה (דף ט"ו) ובפרק תמיד נשחט (דף ס"ה): ואע"פ שרש"י מחק גירסא זו התוספות
קיימהו ופירשו דהכי פריך וכי חובה הוא שיוליכנו במגס למזבח נהי דכשקרען והוציא

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאהרן שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים
בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

שְׂבָאֲרָנוּ. וּמִפְּשִׁיטָה וּמִפְּרִישׁ הָאֵימורִים וּמוֹלֶחֶן וְזוֹרֶקֶן
עַל גְּבֵי הָאֲשִׁים. וְאִם רָצָה לְתַן אֶת הָאֵימורִין בְּכָלִי
כְּשִׂמוּלֵיכֶן לְמִזְבֵּחַ נוֹתֵן וּשְׂאֵר בְּשָׂרָה נֶאֱכָל לְזִכְרֵי כֹהֵנָה
בְּעֶזְרָה:

עין משפט ד.ה. הרמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ה ח"ז

הַחֲטָאוֹת הַנֶּאֱכָלוֹת דָּמֵן ז' טְעוֹן אַרְבַּע מִתְּנוֹת עַל אַרְבַּע קֶרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן מִחֲצֵי מִזְבֵּחַ וְלִמְעַלָּה לְפִי שְׂנַאֲמַר

אימורין נותנן במגס ולא על גבי רצפה שלא יהו קדשי שמים מוטלים כנבלה מ"מ כשמעלן
למזבח יכול להעלותם בידו ומדקתני ליה גבי סדר יוה"כ משמע דכך הוא ובענין אחר אין
לעשות ולהכי פריך וכי חובה הוא לעשות כן להעלותם במגס עכ"ל. ונתבארו דברי רבינו:

ז. כסף משנה: החטאות הנאכלות דמן וכו'. משנה בפרק איזהו מקומן. ומה שכתב מחצי
מזבח ולמעלה וכו'. בריש קנים חטאת בהמה נעשית למעלה ואם שינה פסל. ומ"ש וכיצד
הוא עושה כשלוקח הכהן הדם במזרק וכו'. ברייתא בפרק איזהו מקומן (דף נ"ג). ומ"ש וסומך
באצבעו הגדולה מכאן. שם וחומר בגודל מלמעלה ובאצבע קטנה מלמטה ורבינו גורס גדולה
במקום קטנה. אי נמי קטנה בערך הגודל קאמר. ונראה שמפרש רבינו חומר צובר מלשון
חומרים כלומר שמעמיד הדם שיהיה צבור ולא יתפשט באצבע. ומ"ש ומחטא ויורד כנגד
חודה של קרן וכו'. שם ופירש"י ומחטא זריקת חטאת קרוי חיטוי כמו הכהן המחטא. ומ"ש
ואם נתן סמוך לקרן כאמה אחת מכאן ואמה אחת מכאן כפר. שם אמאי דתנן חטאות הצבור
והיחיד דמן טעון ארבע מתנות על ארבע קרנות אמרינן בגמרא היכי עביד ר' יוחנן ור'
אלעזר חד אמר נותן אמה אילך ואמה אילך וחד אמר מחטא ויורד כנגד חודו של קרן
אליבא דרבי אליעזר ברבי שמעון דאמר היא עצמה אינה נעשית אלא בגופה של קרן דכולי
עלמא לא פליגי כי פליגי אליבא דרבי (דאמר דמים העליונים ניתנין מחוט הסיקרא
ולמעלה) מר סבר אמה אילך ואמה אילך כנגד קרן הוא ומר סבר כנגד חודה אין טפי לא.
ופי' רש"י היא כלומר כל עצמה ועיקר מצותה אינו אלא שם. דכ"ע לא פליגי דלא בעינן
חודה דקרן כתיב ואמה על אמה ברום אמה הניתן בראש המזבח בכל זווית בזווית בכל מקום
שבה קרוי קרן כי פליגי אליבא דרבי דמכשיר לה מחוט הסיקרא ולמעלה ואע"ג דלאו קרן
מר סבר כי היכי דקרן היא אמה על אמה אף כל שתחתיו כנגדו הוי קרן ומר סבר כיון
דקרא לאו אקרנות ממש קפיד דשאר המזבח לא שייך לשון קרן אלא בחודה של זווית
עכ"ל. ולפי זה פסק רבינו כרבי דהלכה כמותו מחבירו ועוד דאמוראי פליגי אליביה
ובפלוגתא דאמוראי פסק כמאן דאמר אמה אילך ואמה אילך. ונראה לי שהטעם דכיון דלר'

בָּהּ 'עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ'. וְכִיצַד הוּא עוֹשֶׂה. כְּשֶׁלֹּקְחָהּ
הַכֹּהֵן הֵדֵם בַּמִּזְרֵק מוֹלִיכּוֹ אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ וְטוֹבֵל אֶצְבָּעוֹ
הַיְמָנִית הַסְּמוּכָה לַגּוֹדֵל בְּדָם. וְסוֹמֵךְ בְּאֶצְבָּעוֹ הַגְּדוּלָה
מִכָּאן וּבַגּוֹדֵל מִכָּאן וּמִחֻטָּא וְיוֹרֵד כְּנֶגֶד חֻדָּה שֶׁל קֶרֶן
עַד שְׂיִכְלָהּ כָּל הֵדֵם שְׂבָאֶצְבָּעוֹ. וְכֵן הוּא עוֹשֶׂה בְּכָל קֶרֶן
וְקֶרֶן. וְאִם נָתַן סָמוּךְ לְקֶרֶן כְּאִמָּה אַחַת מִכָּאן אוֹ מִכָּאן
כִּפְּרִי:

עין משפט ו. הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ב ה"ט

וְחוּט שֶׁל סִקְרָה הִיָּה חוּגֵר בְּאֶמְצַע הַמִּזְבֵּחַ לְהַבְדִּיל בֵּין
דָּמִים הָעֲלִיוֹנִים לְדָמִים הַתַּחְתּוֹנִים. וְנִמְצָא גּוֹבְהוֹ מִן
הָאָרֶץ עַד מְקוֹם הַמַּעְרָכָה תִּשְׁעַ אַמּוֹת פְּחוֹת טַפַּח:

אליעזר בר"ש לא בעינן חודה של קרן עדיף טפי למימר דרבי מכשיר באמה אילך ואמה
אילך כדי שלא להגדיל מחלוקתם ביותר. ועוד יש לומר דכיון דאיפליגו אמוראי במילתא
אין אנו יכולים לפסול באמה אילך ואמה אילך ומש"ה פסק דלכתחלה בעינן חודה של
קרן ואם נתן אמה אילך ואמה אילך בדיעבד כפר:

ח. כסף משנה: ומה שכתב וחוט של סיקרא היה חוגר באמצע המזבח להבדיל בין דמים
העליונים לדמים התחתונים. משנה בפ"ג דמדות (משנה א'). ומ"ש נמצא גובהו מן הארץ
עד מקום המערכה ט' אמות פחות טפח. הוא פשוט ממה שנתבאר שאמות גובה היסוד היתה
בת ה' ומשם עד הסוכב ה' אמות בנות ששה וגובה מקום המערכה ג' אמות בנות ו' שהם
ט' אמות בנות ו' טפחים פחות טפח:

דף נג:

עין משפט א. הרמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ה ה"ו

הַעוֹלָה וְהָאֵשׁם וְהַשְּׁלָמִים ט בֵּין שָׁל יְחִיד בֵּין שָׁל צְבוּר
 זְרִיקַת דָּם שְׁלִשְׁתָּן עַל גְּבִי הַמְּזִבַּח שָׁוָה לְעוֹלָה. וְכִיצַד
 הוּא עוֹשֶׂה. כְּשִׁלּוֹקֵחַ הַכֹּהֵן הָדָם בַּמִּזְרֵק וְזוֹרֵק מִמֶּנּוּ
 בַּמִּזְרֵק שְׁתֵּי זְרִיקוֹת עַל שְׁתֵּי זְרוֹת הַמְּזִבַּח בְּאֶלְכָסוֹן
 מִחֲצֵי הַמְּזִבַּח וּלְמִטָּה עַל קֶרֶן מְזַרְחִית צְפוֹנִית וְעַל קֶרֶן
 מְעֻרְבִית דְּרוּמִית. וּמִתְפֹּנֵן כְּשִׁיזְרֵק הָדָם עַל הַקֶּרֶן שִׁיְהִיָּה

ט. כסף משנה: העולה והאשם והשלמים וכו'. בשלשתן שנינו בפרק איזהו מקומן דמן
 טעון שתי מתנות שהן ד' ואיפליגו תנאי בפירושה ופסק כת"ק דאמר (דף נ"ג:): יכול
 יזרקנו זריקה אחת ת"ל סביב אי סביב יכול יקיפנו בחוט ת"ל וזרקו הא כיצד כמין ג"ם
 ופירש"י כמין ג"ם זורק כנגד הפינה מן הכלי והדם מתפשט לשתי רוחות הפינה והרי היא
 כמין ג"ם אות יונית עשויה ככ"ף פשוטה. ואע"ג דרב ושמואל פליגי התם ואתי שמואל
 כת"ק ומשמע דרב סבר דלית הלכתא כת"ק וא"כ לא ה"ל למיפסק כשמואל לגבי רב
 באיסורי י"ל דברייתא לא הוה שמיע לרב דאי הוה שמיע ליה לא הוה פליגי את"ק. ומ"ש
 רבינו מחצי המזבח ולמטה. בריש קינים עולת בהמה למטה ואם שינה פסול פירוש למטה
 מחוט הסיקרא שחוגר באמצע המזבח: ומ"ש על קרן מזרחית צפונית וכו'. שם אהא דתנן
 בעולה דטעונה שתי מתנות שהן ארבע פירש"י שתי מתנות בקרן מזרחית צפונית ובקרן
 מערבית דרומית שכנגדה באלכסון והכי תנן במסכת תמיד בא לו לקרן מזרחית צפונית
 נותן מזרחה צפונה מערבית דרומית נותן מערבה דרומה וטעמא משום דקרן מזרחית
 דרומית לא היה לה יסוד כדאמרינן בשמעתין ועולה טעונה מתן דמה כנגד היסוד וכדרכינן
 לעיל. ומ"ש וה"ה לאשם. כלומר שגם הוא נאמר בו סביב בפ' צו. ומ"ש ושירי הדם נשפכים
 על גג היסוד הדרומי. שם (דף נ"ב) אמאי דכתיב בפר כהן משיח ואת כל דם הפר ישפוך
 אל יסוד מזבח העולה דריש דה"ק תן יסוד למזבח של עולה ופירש"י תן יסוד למזבח של
 עולה תן תורת שפיכת יסוד שירים להלכות מזבח של עולה שיהא המזבח טעון בעולה
 ובכל הדמים הניתנין עליו שפיכת שירים אל היסוד אם נשאר בכלי כלום כשזרק ממנו
 שתי זריקות לשתי קרנות ישפכנו ליסוד ומשום דבעולה לא כתיבי שפיכת שירים איצטריך
 למילף מהכא. ואמרינן תו התם השתא דכתיב אל יסוד מזבח העולה אגגו דיסוד ופירש"י
 השתא דכתיב אל יסוד המזבח יסוד שהוא דומה למזבח דהיינו גגו של יסוד:

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים
 בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
 email: minchat.aaa@gmail.com

הָדָם מִקִּיף עַל הַזָּוִיּוֹת כְּמִין גַּ'ס. כְּדֵי שְׂיִמָּצָא הָדָם שָׁל
 שְׂתֵי מִתְּנוֹת עַל אַרְבָּעָה כְּתָלֵי הַמִּזְבֵּחַ לְפִי שְׁנֵאֲמַר בְּעוֹלָה
 וּבְשִׁלְמִים 'סָבִיב' וְהוּא הַדִּין לְאֲשָׁם. וְשִׁירֵי הָדָם נִשְׁפָּכִין
 עַל הַיְסוּד הַדְּרוֹמִי:

עין משפט ב. הרמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ו ה"א

מִצֻּת עֲשֵׂה לַעֲשׂוֹת הָעוֹלָה כְּמִשְׁפָּטָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה י.
 וְכִיצַד מַעֲשֵׂה הָעוֹלָה. שׁוֹחֵט וְזוֹרֵק הָדָם כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוֹ.
 וּמִפְּשִׁיט וּמִנִּתָּח וּמִקְטִיר כָּל הַנִּתְחִים עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ
 שְׁנֵאֲמַר 'וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחַ':

עין משפט ג. הרמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ה ה"ו
 עיין לעיל עין משפט א

עין משפט ד. הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ב ה"י

יְסוּד הַמִּזְבֵּחַ לֹא הָיָה מִקִּיף מֵאַרְבַּע רוּחוֹתָיו כְּמוֹ
 הַסּוּבֵב ב. אֲלָא הָיָה הַיְסוּד מְשׁוּף כְּנֶגֶד כָּל רוּחַ צָפוֹן

י. כסף משנה: מצות עשה לעשות העולה וכו'. פשוט הוא:

ב. כסף משנה: יסוד המזבח וכו'. בפ"ג דמדות תנן היסוד היה מהלך על פני כל הצפון
 ועל פני כל המערב ואוכל בדרום אמה אחת ובמזרח אמה אחת ובפרק איזהו מקומן
 (דף נ"ג:) אמרי' קרן מזרחית דרומית לא היה לו יסוד מ"ט אמר ר' אלעזר לפי שלא היתה
 בחלקו של טורף דאמר רב שמואל בר רב יצחק מזבח אוכל בחלקו של יהודה אמה ופי'
 רש"י טורף בנימין דכתיב ביה זאב יטרף שנתנבא עליו יעקב בבקר יאכל עד באחסנתיה
 יתבני מדבחא ואותה הקרן לא היתה בחלקו כדמפרש ואזיל וכו' מזבח היה אוכל בחלקו
 של יהודה אמה אמה במזרחו אמה בדרומו כל הארך וכו' על פני כל המזרח שכשמגיע
 לקרן מזרחית צפונית היתה כלה בסמוך לקרן אמה כל הארך בעובי האמה אלא שלא היתה
 אמה שבמזבח על פני כל המזרח וכו' וכן אכילת האמה הדרומית לא היתה מהלכת על פני

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים
 בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
 email: minchat.aaa@gmail.com

**וּמַעֲרָבִי וְאוֹכֵל בְּדָרוֹם אִמָּה אַחַת וּבַמִּזְרָח אִמָּה אַחַת.
וְקֶרֶן דְּרוּמִית מְזַרְחִית לֹא הִיָּה לָּהּ יְסוּד:**

כל הדרום שכשמגעת לקרן דרומית מערבית כלה בסמוך לקרן אמה כדתנן היסוד היה מהלך על פני כל הצפון ועל פני כל המערב ואוכל במזרח אמה אחת ובדרום אמה אחת נמצא יסוד לשלשת הקרנות ובתור הכי (דף נ"ד) אמרינן רב אמר בבנין ולוי אמר בדמים ופירש"י בבנין בקרן דרומית מערבית בנו יסוד אמה בארך הדרום וחדלו להם כל הדרום וכל המזרח עד אמה סמוך לקרן צפונית מזרחית כדתנן אוכל במזרח אמה ובדרום אמה ולוי אמר בדמים יסוד היה על פני כל המזרח אבל לא נותנים דמים בחלקו של יהודה ופסק רבינו כרב משום דפשטא דמתניתין כוותיה. ומוקי בגמרא אליבא דרב מתני' דהמזבח ל"ב על ל"ב מן הצד ופירש"י מן הצד לאו בארבעת רבעיו חשיב אלא מצד צפון היה ל"ב אבל מזרח ודרום לא היה אלא ל"א על ל"א דקרן דרומית מזרחית חסרה לה אמה לדרום ואמה למזרח ומותיב בגמרא לרב מדתניא כיצד בונים את המזבח מביא מלבן ל"ב על ל"ב וגובהו אמה ומביא חלוקי אבנים מפולמות בין גדולות בין קטנות ומביא סיד וקוניא וזפת וממחה ושופך וזהו מקום יסוד כלומר אלמא יסוד בולט בו מד' רוחותיו ומשני דגיז ליה אבנים שלימות כתיב דמחית מידי מתותיה ושקיל ליה ופירש"י דגיז ליה לאחר שיבש סתר הבנין מעל חלקו של יהודה ופרכינן והא אבנים שלימות כתיב שיהא חלק ולא פגימות וא"א לסתירה להיות חלקה. דמנח מידי תותיה כלומר במקומו על כנגד חלקו של יהודה הניח עץ ארוך ועביו המלבן וחלק בתוך המלבן ולא יכול להדביק עם חלוקי האבנים ע"י שפיכת המיחוי של סיד ושל קוניא ולכשיבש קצת נטלו ונשאר מקומו חלק: